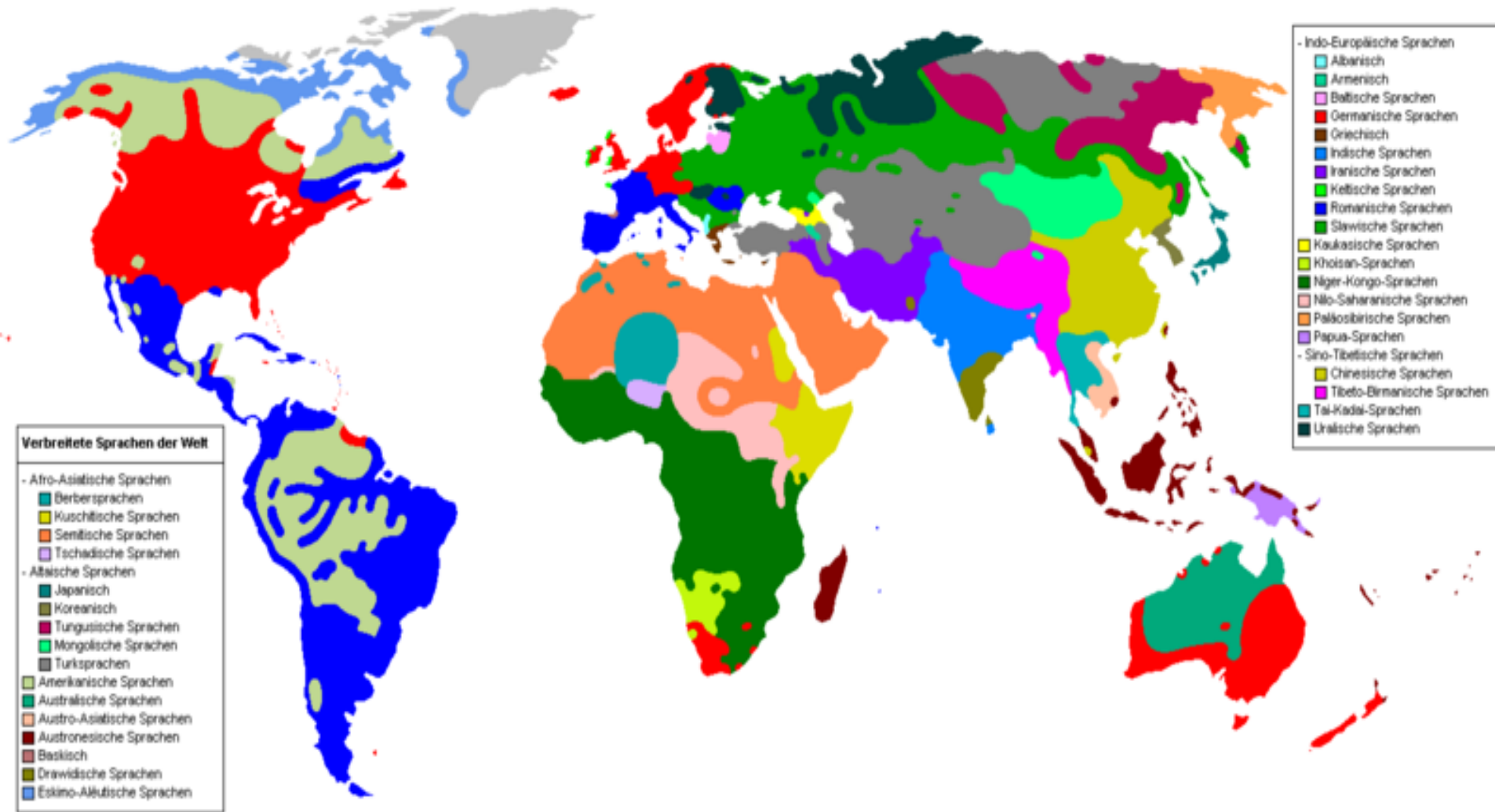

Jazyky světa

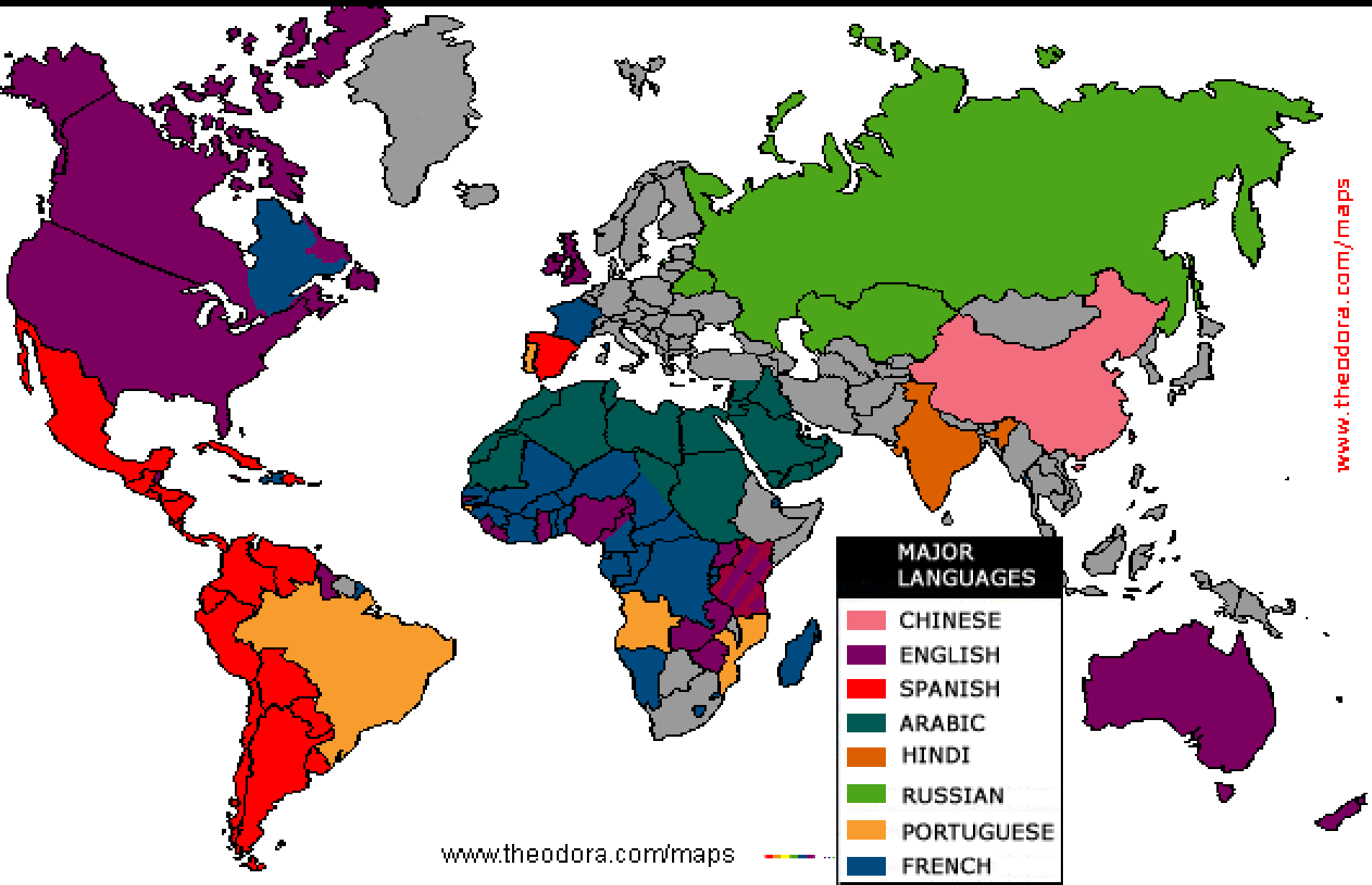

Viktor KRUPA/ Jozef GENZOR/ Ladislav DROZDÍK:
Jazyky sveta. Bratislava 1983.

Počet jazyků dnes: **3700 až 8000**

Počet mluvčích:

- 1. čínština (mandarinština, wu, kantonština)** - asi 1 miliarda
- 2. španělština** – asi 320 miliónů mluvčích
- 3. angličtina** - 300 milionů jako rodný jazyk, další desítky miliónů jako cizí jazyk
- 11. němčina** – cca. 100 miliónů rodilých mluvčích, dalších několik miliónů DaF/ DaZ
- 59.-60. čeština** - přes 10 miliónů mluvčích
- 79.-80. slovenština** – necelých 6 milónů mluvčích
- poslední - severské indiánské jazyky** – jen několik desítek mluvčích

www.theodora.com/maps

Vznik jazyka

Původ člověka – geneticky v Africe

původ jazyka – není znám

Kdy, kde a jak jazyk vznikl? (vize)

- **KDY** vznikl jazyk?

- **není doloženo**

Odhad: před 50 tis. – 100 tis. lety, nebo také před 1 mil. let

nejstarší písemné záznamy: max. 6 tis. let staré

JAK vznikl jazyk?

Čtyři základní teorie:

utopická – Bible a Babylonská věž

genetická – náhlá genetická mutace lidí

přirozená – onomatopoická (napodobování zvuků)

interjekční – spontánní vývoj z „výkřiků“

radosti, bolesti, údivu, popř. jednoduchých popěveků...

KDE vznikl jazyk?

není doloženo, v zásadě dvě možnosti:

monogeneze

- jazyk vznikl na jednom místě: (např. Biblická a „Babylónská teorie“)

polygeneze

- jazyk vznikl nezávisle na více místech světa

Klasifikace jazyků

geografická

- např. evropské (severo-, jiho-, středoevropské...), asijské, austornéské, indické, americké...

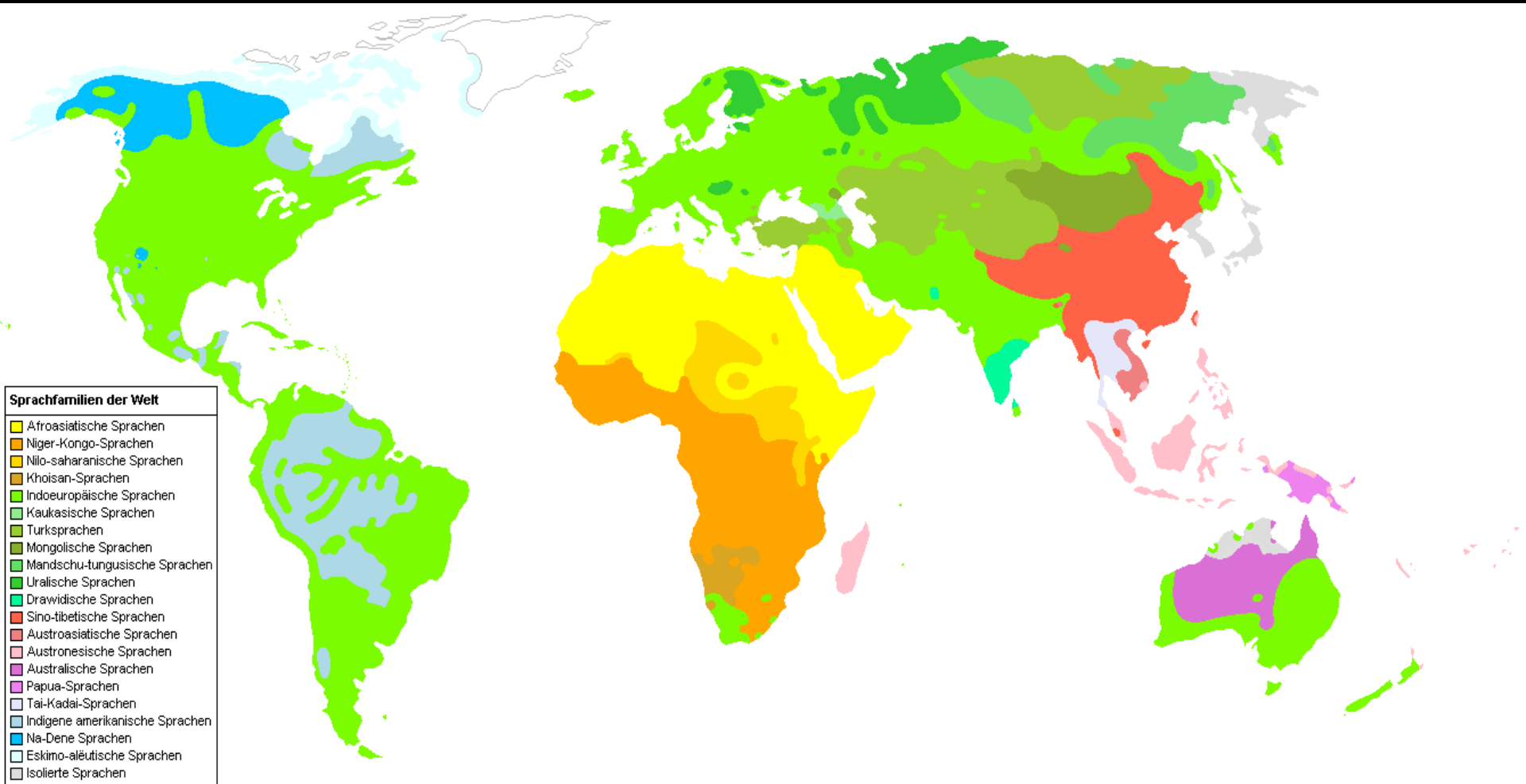
genetická

- Vychází z polygeneze a z faktu, že některé jazyky mají více společných rysů, jiné méně.

typologická

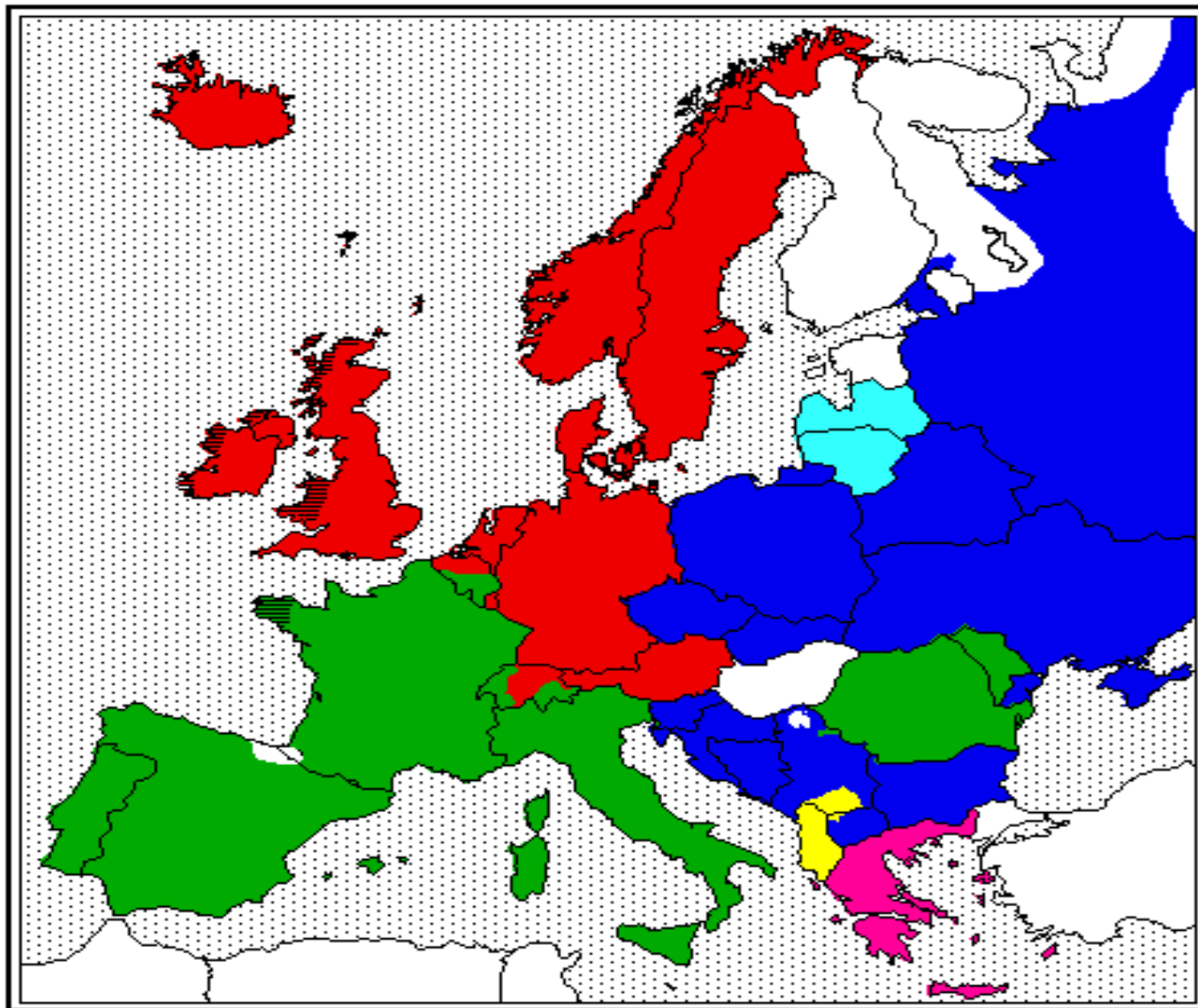
- podle převažujících rysů morfologie

Zjednodušená mapa geografického a genetického členění

Indoevropské jazyky – světle zelené

Indo-European Subfamilies in Europe

Germanic	Celtic	Greek
Romance	Baltic	Albanian
Slavic	Non-Indo European	

Genetická klasifikace jazyků

Jazyky se člení do
jazykových rodin/ čeledí (*Sprachfamilien*).

Jedna rodina = jazyky, mezi nimiž byla prokázána příbuznost. Pocházejí z jednoho (i hypotetického) prajazyka.

Některé jazykové rodiny

Indoevropské jazyky (*Indogermanische Sprachen*)

Uralské, resp. **Ugrofinské**: maďarština, finština, estonština (*Uralische, bzw. Finno-Ugrische: Ungarisch, Finnisch, Estnisch*)

Altajské: turečtina, uzbečtina, mongolština (*Altaische: Türkisch, Usbekisch, Mongolisch*)

Semitské: hebrejština, arabština, *féničtina (*Semitische: Hebräisch, Arabisch, *Phönizisch*)

Tibetočínské: tibetština, čínština – mandarinština, kantonština... (*Tibeto-chinesische: Tibetisch, Chinesisch - Mandarin, Kantonesisch...*)

Thajské: thajština, laoština, vietnamština (*Thai-Sprachen: Thai, Laotisch, Vietnamesisch*)

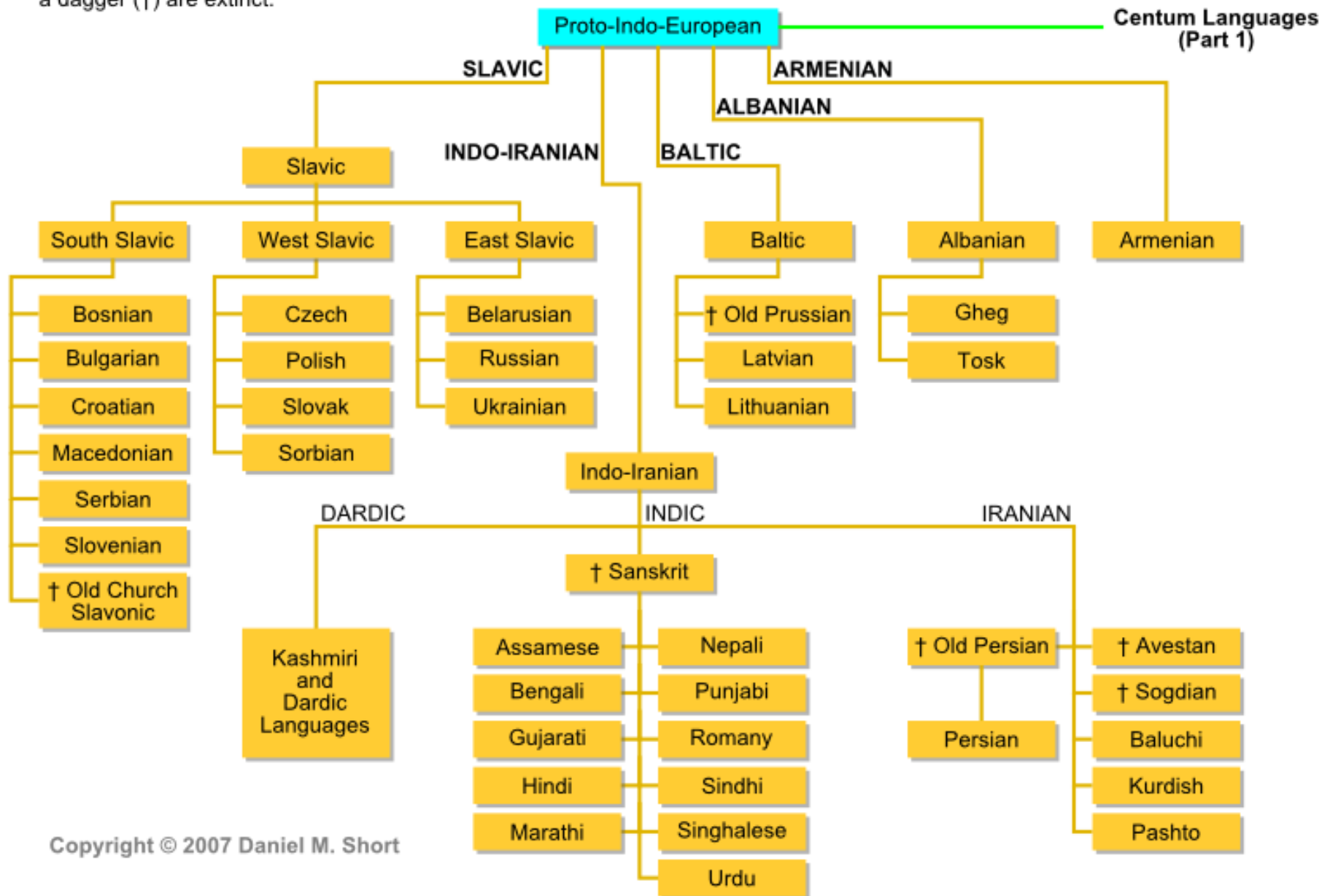
Indoevropské jazyky (*Indogermanische Sprachen*)

- **satémové** (*Satemsprachen*)
 - „sto“
- **kentumové** (*Kentumsprachen*)
 - „centum“

Indo-European Languages

Part 2: Satem Languages

Languages marked with a dagger (†) are extinct.

SATÉMOVÉ JAZYKY

Indoíránská skupina (*Indo-iranische Gruppe*)

indické: pandžábšřina, bengálština, hindština, sinti, romština, *sanskrt (*Panjabi, Bengali, Hindi, Sinti, Roma, Sanskrt*)

íránské: nová perština, kurdština, paštúnština (v Afgh.)
(*Neupersisch, Kurdisch, Pašto*)

Arménština (*Armenisch*)

Albánština (*Albanisch*)

Baltské (*Baltische*) – litevština, lotyšština, *stará pruština
(*Litauisch, Lettisch, *Altpreußisch*)

SATÉMOVÉ JAZYKY (pokrač.)

Slovanské jazyky (*Slawische Sprachen*)

Jihoslovanské (*Südslawische*) – bulharština, slovinština, srbština a chorvatština (što-, kaj- a čakavské dialekty) (*Bulgarisch, Slowenisch, Serbisch und Kroatisch (Štokoavisch in Serbien, Kroatien, Bosnien; Kajkavisch in Nordwestkroatien rund um Agram/Zagreb, Čakavisch in Istrien, Dalmatien)*)

Východoslovanské (*Ostslawische*) – ruština, běloruština, ukrajinština (*Russisch, Weißrussisch, Ukrainisch*)

Západoslovanské (*Westslawische*) – polština, čeština, slovenština, lužická srbština (*Polnisch, Tschechisch, Slowakisch, Sorbisch*)

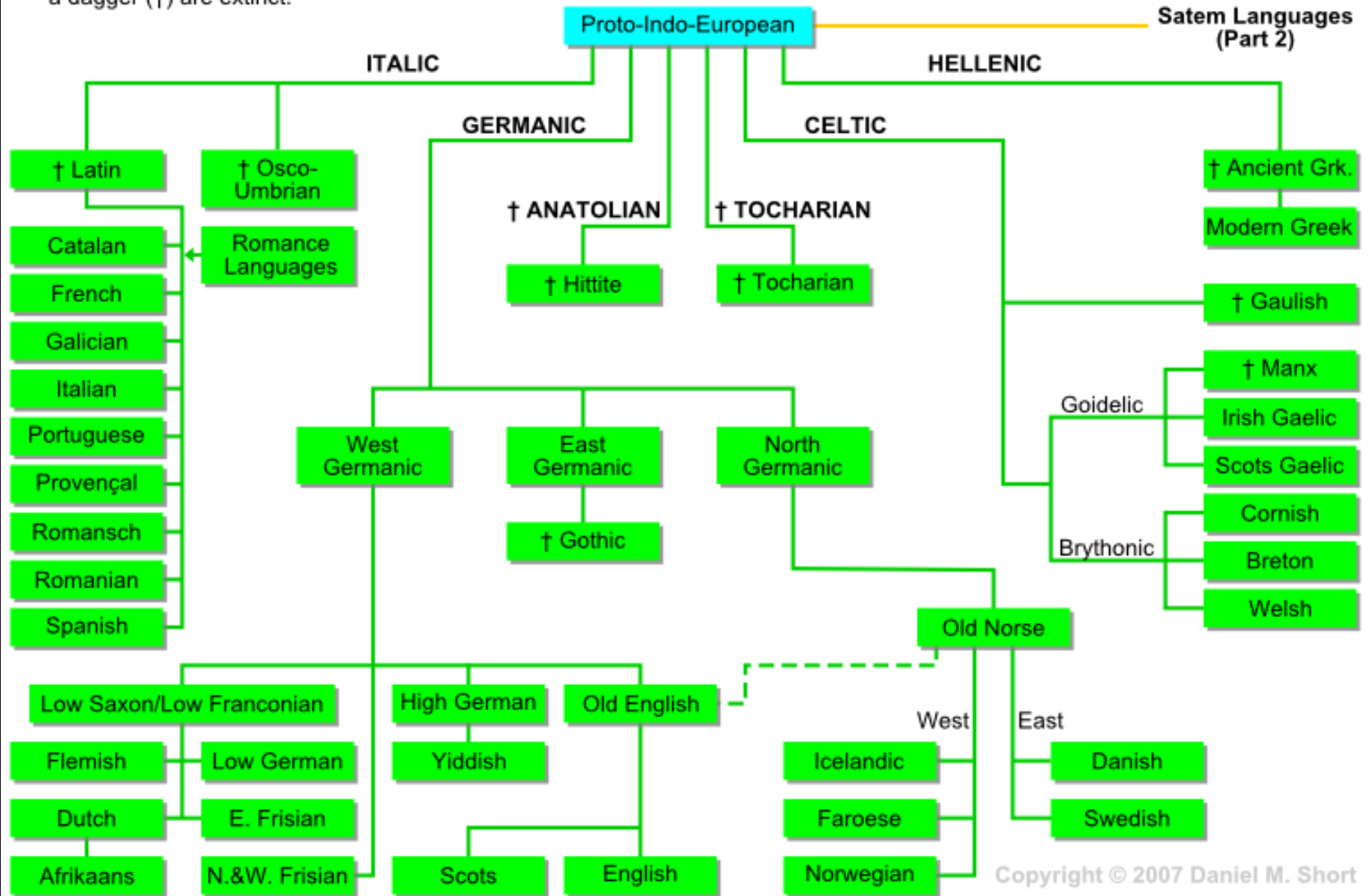
Slovanské jazyky

Indo-European Languages

Part 1: Centum Languages

Languages marked with a dagger (†) are extinct.

KENTUMOVÉ JAZYKY

Keltština (*Keltisch*)

Řečtina (*Griechisch*)

Románské jazyky (*Italische/ Romanische Sprachen*)

Latina (*Latein*) – klasická latina, vulgární latina
(*klassisches Latein, Vulgärlatein*)

Západorománské (*Westromanische*) –
franzouzština, španělština (kastilština,
katalánština...), portugalsština, rétorománština
(*Französisch, Spanisch (Kastilisch,*
Katalanisch...), Portugiesisch, Rätoromanisch)

Východorománské (*Ostromanische*) – italština,
rumunština (*Italienisch, Rumänisch*)

Románské jazyky

KENTUMOVÉ JAZYKY (pokrač.)

Germánské jazyky (*Germanische Sprachen*)

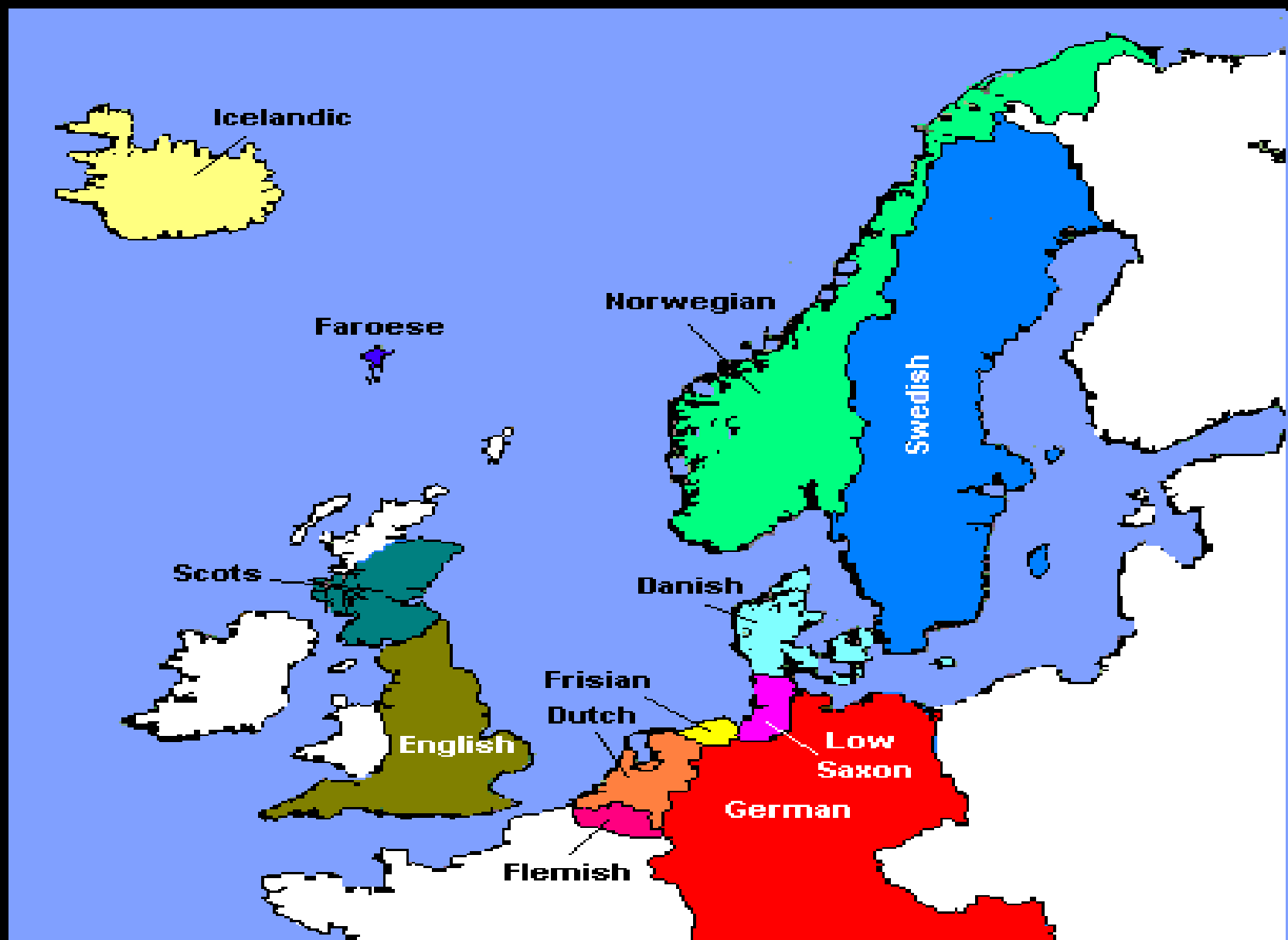
Severogermánské (*Nordgermanische*)

„skandinávské“ jazyky: islandština a norština, dánština, švédština (*Skandinavische Sprachen (Isländisch und Norwegisch, Dänisch, Schwedisch)*)

Západogermánské (*Westgermanische*)

angličtina, němčina, holandština, fríština, jidiš (*Englisch, Deutsch, Niederländisch, Friesisch, Jiddisch = jidisch daitsch*)

Germánské jazyky

Typologická klasifikace jazyků (*Sprachtypologie*)

rozdělení podle tvorby gram. kategorií
(např. pádu, minulého času, superlativu...)

každý jazyk = více typů

**jazykový typ se určuje podle převažujícího
rysu**

Základní typologické rozdělení

izolační (*isolierender Sprachtyp*):

bez afixů (předpon, přípon), především jednoslabičná slova, chudá morfologie

(čínština, částečně i angličtina a francouzština)

I do not get it. Je ne comprends pas.

You do not get it. Tu ne comprends pas.

afigující (*affigierender Sprachtyp*)

s afixy, víceslabičná slova, rozvitá morfologie

(většina evropských jazyků)

Nechápu. Nem értem. Non comprehendo.

Necháp?. Nem értjük. Non comprendiamo

Afigující jazykový typ (*affigierender Sprachtyp*)

aglutinační (*agglutinierender Sprachtyp*):

jeden morfém = jen jedna kategorie

vesel

vesel-ejší (komparativ)

vesel-ejší-mi (komparativ) (instrumentál)

ne-vy-na-chvál-it

Kind

Kind-er (plurál)

Kind-er-n (plurál) (dativ)

ház – ház-ak (plurál)

ház – ak- ra (plurál) (směr)

Afigující jazykový typ (*affigierender Sprachtyp*)

flexivní (*flektierender Sprachtyp*):

jeden morfém = i více kategorií (synkretismus):

sufix *-e*

lese – 1.os., sg.

der

člen, vztažné zájmeno

sufix *-m*

jím – 1.os., sg.

sufix *-er*

plurál: *Büch-er*,

odvozenina: *Lehr-er*

2. stupeň: *schön-er*

sufix *-í*

gen. pl.: *pol-í*

kolektivum: *list-í*

Flexe (flektivní rys)

syntetický rys: gram. kategorie především pomocí afixů (*latina, většina slovanských jazyků*)

pole - polí - polím - pole - pole! - o polích - poli

hrochy - hrochov - hrochom - hrochy - hrochoch - hrochmi

analytický rys: gram. kategorie se vyjadřují především málo významovými pomocnými slovy (*angličtina, francouzština, španělština*)

das Feld - des Feldes - dem Feld(e) - das Feld

We have/ she has been sitting here since 2. o'clock.

Seděl jsem, seděl jsi, seděl (jest)...

Ich werde/ du wirst es anschauen

budu se dívat, budeš se dívat, budou se dívat

Flexe (flektivní rys)

analyticko-syntetický rys:

hodně afixů, ale i „pomocných slov“ (*němčina*) – členy, předložky, pomocná slovesa, vyjádřený podmět+tvar slovesa...

polysyntetické:

gramatické kategorie dány sledem slov/ morfémů;
„nabalování“ do jednoho slova až do délky věty (*americké a některé austroasijské j., němčina*)

das „Ich-hab-dich-lieb-T-Shirt“ /
tričko s nápisem...

Typologická klasifikace jazyků

PŘEHLED

IZOLAČNÍ

AFIGUJÍCÍ

AGLUTINAČNÍ

FLEKTIVNÍ

analytické

syntetické

analyticko-syntetické

polysyntetické

Dále a podrobněji:

- povinná literatura v ISu:
Černý 1998, Káňa 2006
- doporučená literatura v ISu:
Barkowski/Krumm 2010: **Fachlexikon DaF/DaZ**
Karlík/Nekula 2002: Encyklopedický slovník
češtiny
- konzultace

Děkuji za pozornost a přeji hodně
zdarů u testu!

Termíny testu: v ISu → zkoušení; přihlášení k
termínu nutné!

Test na PC: s sebou UČO, primární i
sekundární heslo.